

Bruxelles, 19.2.2025.
COM(2025) 75 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Vizija za poljoprivredu i hranu
Zajedničko oblikovanje privlačnog poljoprivrednog i prehrambenog sektora EU-a za
buduće generacije**

Sadržaj

1. Zajedničko oblikovanje privlačnog poljoprivrednog i prehrambenog sektora EU-a za buduće generacije.....	2
2. Vizija i ciljevi za 2040.: privlačan, konkurentan, održiv i pravedan poljoprivredno-prehrambeni sustav za sadašnje i buduće generacije.....	5
3. Zajedničko oblikovanje politika za uspješan poljoprivredno-prehrambeni sektor	6
3.1. Stvaranje privlačnog sektora koji jamči primjeren životni standard i iskorištava nove prilike za ostvarivanje dohotka.....	6
3.2. Konkurentan i otporan sektor spreman za suočavanje s globalnim izazovima.....	11
3.3. Prilagodba poljoprivredno-prehrambenog sektora budućim promjenama u skladu s prirodom	18
3.4. Vrijednost hrane i poticanje pravednih životnih i radnih uvjeta u dinamičnim ruralnim područjima	21
4. Stvaranje poticajnog okruženja: istraživanje, inovacije, znanje i vještine u središtu europskog poljoprivredno-prehrambenog gospodarstva	25
5. ZAKLJUČAK	27

1. ZAJEDNIČKO OBLIKOVANJE PRIVLAČNOG POLJOPRIVREDNOG I PREHRAMBENOG SEKTORA EU-A ZA BUDUĆE GENERACIJE

Poljoprivreda i hrana temelj su europskog načina života. Bogata tradicija i načini na koje proizvodimo i uživamo u hrani utjecali su na zajednice, kulture i krajobraze koji definiraju Europu.

Poljoprivreda i hrana, uključujući ribarstvo, strateški su sektori Unije i pružaju sigurnu i kvalitetnu hranu za 450 milijuna Europljana te imaju ključnu ulogu u globalnoj sigurnosti opskrbe hranom. Niinistö u svojem izvješću¹ hranu prepoznaje kao jedan od sektora koji su ključni za osiguravanje osnovnih usluga građanima. Potpora Unije u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) s pravom je u središtu europskog projekta. O europskoj sigurnosti opskrbe hranom, sigurnosti hrane i prehrambenoj neovisnosti ne može se pregovarati. Europski građani potvrđuju: 94 % građana koji su sudjelovali u najnovijem istraživanju Eurobarometra potvrđuje da je važno u svakom trenutku osigurati stabilnu opskrbu hranom u EU-u².

Hrana je i sastavni dio naše konkurentnosti. Poljoprivredno-prehrambeni sustav, utemeljen na jedinstvenom tržištu EU-a, u svoj svojoj raznolikosti poduzeća, raspona, veličine i načina proizvodnje, stvorio je 2022. dodanu vrijednost veću od 900 milijardi EUR te u njemu radi oko 30 milijuna ljudi³, što čini oko 15 % ukupnog broja zaposlenih u EU-u. Kao najveći izvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na svijetu, EU tijekom godina neprekidno povećava svoj trgovinski suficit, koji je 2023. dosegao 70 milijardi EUR⁴. Međutim, situacija je drukčija kad je riječ o opskrbi, među ostalim, proizvodima ribarstva i akvakulture, uljaricama i proteinskim usjevima, u čemu EU uvelike ovisi o uvozu.

Poljoprivreda i hrana ključne su za održavanje dinamičnih i gospodarski prosperitetnih zajednica u ruralnim i obalnim područjima. U ruralnim područjima živi 25 % stanovništva EU-a i ta područja čine 75 % njegova teritorija, zbog čega su sastavni dio europskog identiteta⁵. Dinamična ruralna i obalna područja ključna su za borbu protiv depopulacije i osiguravanje „prava ostanka”.

Za poljoprivredu i ribarstvo važan je odnos s prirodom. Poljoprivrednici i ribari su čuvari prirode, temelj otporne Europe i ključan dio rješenja za postizanje zaštite i otpornosti naše prirode, tla, vode, zraka, bioraznolikosti, oceana i klime. **Poljoprivrednici, ribari i subjekti u poslovanju s hranom su inovatori i poduzetnici.** Inovacije otvaraju vrata novim poslovnim modelima i prednostima, čime se ostvaruje tranzicija od koje i poljoprivrednici i ribari i priroda imaju koristi, a istodobno se podupire konkurentnost.

Međutim, svoju prehrambenu neovisnost nikad ne bismo smjeli uzimati zdravo za gotovo. Poljoprivredno-prehrambeni sektor podnio je šokove koje su uzrokovali pandemija i visoki ulazni troškovi, što dokazuje njegovu nevjerojatnu otpornost.

¹ Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness* (Sigurniji zajedno – Jačanje civilne i vojne pripravnosti i spremnosti Europe), 2024.

² Europska komisija, Eurobarometar 2025.: [Europljani, poljoprivreda i ZPP – siječanj 2025. – istraživanje Eurobarometra](#).

³ Eurostat, *Ključni podaci o europskom prehrambenom lancu* – izdanje za 2024. (europa.eu), 2024. Podaci o broju zaposlenih u poljoprivredi odnose se na 2020.

⁴ Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, [Praćenje trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u EU-u. Kretanja u 2023.](#), ožujak 2024.

⁵ Eurostat, Statistics Explained, [Urbana i ruralna Europa – uvod](#), pristupljeno u veljači 2025.

Međutim, pritisak geopolitičkih napetosti, preostali učinci nedavnih kriza, razorne posljedice ekstremnih vremenskih uvjeta i uništavanja okoliša te posljedice strukturnih kretanja ugrožavaju održivost tog važnog sektora i stratešku autonomiju EU-a.

Danas se poljoprivredno-prehrambeni sektor suočava sa zahtjevnim strukturnim promjenama, uključujući znatne razlike u opsegu poljoprivrednih djelatnosti i starenje poljoprivrednog stanovništva. Samo je oko 12 % poljoprivrednika u EU-u mlađe od 40 godina⁶. Iako se dohodak po osobi koja se bavi poljoprivredom posljednjih desetljeća povećavao, taj je dohodak i dalje znatno niži od prosjeka u ostatku gospodarstva⁷, što izravno utječe na egzistenciju poljoprivrednika i smanjuje njihovu sposobnost za ulaganje, planiranje i uvođenje inovacija. To je i dalje glavni razlog nedavnog nezadovoljstva poljoprivrednika u EU-u.

Iako mnogi mladi izražavaju interes za poljoprivredna zanimanja, a neki su i članovi uspješnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, u tom području još uvijek postoje brojni izazovi i prepreke. Zbog neizvjesnosti dohotka, složenih regulatornih zahtjeva koji mogu stvoriti veliko administrativno opterećenje, niske profitabilnosti koja koči ulaganja, proizvodnje podložne krizama, demografskih promjena, rodno uvjetovanih razlika, nemogućnosti pristupa osnovnim uslugama u nekim ruralnim područjima i težine posla poljoprivreda bi mogla biti sve manje privlačna budućim generacijama. Kumulativni učinak poljoprivredno-prehrambenog sektora često još više povećava pritisak na okoliš i klimu, dok poljoprivrednici istodobno ovise o prirodi kako bi osigurali buduću proizvodnju. Većina tih izazova zajednička je primarnim proizvođačima u sektorima ribarstva i akvakulture te cijelom poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Nedostatak sigurnosti i stabilnosti budućeg rada europskih poljoprivrednika potaknuo je nedavne prosvjede u cijelom EU-u. U tom je kontekstu nužno da EU **prepozna ključnu ulogu poljoprivrednika u našim životima i egzistenciji, ponovno probudi konkurentnost i poveća privlačnost tog zanimanja kako bi mogla napredovati, uvoditi inovacije i pružati brojne koristi našem društvu – danas, sutra i 2040.** To je tim važnije s obzirom na buduće proširenje i izazove i prilike koje to donosi za poljoprivredu i poljoprivrednike u sadašnjim i budućim državama članicama EU-a.

U ovoj se Komunikaciji iznosi vizija za europski poljoprivredno-prehrambeni sustav do 2040. i razdoblje nakon toga te se predstavlja plan za usmjeravanje djelovanja EU-a kako bi se osiguralo da **sve politike budu usklađene s tom vizijom** i prilagođene novim okolnostima. Kako bi se postigli ciljevi, u mnogim će područjima biti potrebna bolja usklađenost nacionalnih politika i politika EU-a. Vizija podupire i provedbu Kompasa konkurentnosti za EU, sveobuhvatne vodeće inicijative EU-a za poticanje konkurentnosti u EU-u⁸. Predstojećim **Paktom o oceanima** utvrdit će se i okvir za iskorištavanje velikog pomorskog područja i obale EU-a kako bi se povećala sigurnost opskrbe hranom, uz istodobno očuvanje prirodnog bogatstva na koje se sektor ribarstva oslanja i poticanje konkurentnosti putem inovacija. Osim toga, Komisija će izraditi viziju za sektor ribarstva i akvakulture s izgledima do 2040. kako bi se osigurala njegova dugoročna konkurentnost, omogućilo otvaranje radnih mjesta i riješili gorući problemi ribarske zajednice.

⁶ Eurostat, Statistics Explained, [Poljoprivrednici i radna snaga u poljoprivredi – statistički podaci](#), pristupljeno u veljači 2025.

⁷ Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, [Pregled rentabilnosti poljoprivrednih gospodarstava u EU-u](#), pristupljeno u veljači 2025.

⁸ Europska komisija (2025.), *Kompas konkurentnosti za EU*, COM(2025) 30 final.

Ova se Komunikacija temelji na nekoliko strateških elemenata, među ostalim na strateškom dijalogu o budućnosti poljoprivrede u EU-u⁹, Draghijevu izvješću¹⁰, Lettinu izvješću¹¹ i Niinistövu izvješću¹². Temelji se i na zaključcima šefova država i vlada EU-a¹³, zaključcima belgijskog predsjedništva Vijeća o budućnosti poljoprivrede (2024.) i zaključcima Vijeća o budućnosti ZPP-a iz 2024. Oslanja se i na mišljenja i rezolucije Europskog parlamenta, Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora i Odbora regija.

Odgovor politike temelji se na **četiri glavna prioritetna područja**. U Komunikaciji se navode **područja rada** u kojima će se te političke inicijative oblikovati na uključiv i kooperativan način. Uspjeh u tim prioritetnim područjima u velikoj se mjeri temelji na važnim popratnim elementima, među ostalim **pojednostavnjenju** regulatornog okvira koji utječe na poljoprivrednike i cijeli poljoprivredno-prehrambeni lanac vrijednosti te **inovacijama** koje nude rješenja za održivu tranziciju.

Nov način rada: izgradnja povjerenja i dijaloga

Iskustvo je pokazalo da određene teme u području hrane i poljoprivrede mogu biti vrlo polarizirajuće i da je vjerojatnije da će se društveni konsenzus postići kad se primijeni uključiv pristup. Stoga je srž ove vizije nov način rada – izgradnja povjerenja i dijaloga u cijelom poljoprivredno-prehrambenom sustavu u EU-u i svijetu.

Prvi koraci već su napravljeni strateškim dijalogom i njegovim jednoglasno dogovorenim preporukama. Međutim, taj se dijalog mora produbiti na terenu putem kontinuirane i učinkovitije interakcije s poljoprivrednicima, subjektima u prehrambenom lancu i civilnim društvom na lokalnoj i regionalnoj razini u cijeloj Europi, uzimajući u obzir njihove bojazni i ideje. Istodobno će biti potrebno preispitati mehanizme za poticanje dijaloga i suradnje s dionicima na razini EU-a, **kao što su postojeće skupine za građanski dijalog**, kako bi se zajamčilo smislenije i djelotvornije sudjelovanje u oblikovanju budućih politika. Novoosnovani **Europski odbor za poljoprivredu i hranu**¹⁴ pomagat će Komisiji u izradi uključivih politika putem strateškog savjetovanja i poticanja nove kulture dijaloga među različitim sudionicima u poljoprivredno-prehrambenom lancu. Nadalje, **mreža ZPP-a EU-a** nastavit će olakšavati razmjene među svim relevantnim akterima, a **godišnji dijalozi o politikama za mlade** omogućit će smisleno uključivanje mladih građana i poljoprivrednika u rasprave o politikama.

Naposljetku, Komisija će održavati **trajni dijalog sa svim drugim institucijama i tijelima EU-a**, posebno s Europskim parlamentom i Vijećem EU-a, Odborom regija i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom te s ključnim međunarodnim organizacijama i partnerima. Kako bi se **osiguralo djelotvorno praćenje provedbe ove**

⁹ [Strateški dijalog o budućnosti poljoprivrede u EU-u. Zajednički izgledi za poljoprivredu i hranu u Europi](#). 2024.

¹⁰ Draghi, M., [The future of European competitiveness](#) (Budućnost europske konkurentnosti), rujan 2024.

¹¹ Letta, E., *Much more than a market. Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens* (Više od tržišta – Osnaživanje jedinstvenog tržišta za ostvarivanje održive budućnosti i blagostanja za sve građane EU-a), 2023.

¹² Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness* (Sigurniji zajedno – Jačanje civilne i vojne pripravnosti i spremnosti Europe), 2024.

¹³ Strateški program Europskog vijeća za razdoblje 2024. – 2029., Izjava iz Versaillesa iz 2022., Izjava iz Granade iz 2023. i Izjava iz Budimpešte iz 2024.

¹⁴ [Savjetodavna skupina na visokoj razini](#) s 30 organizacija članica koje predstavljaju tri kategorije dionika: poljoprivrednu zajednicu, druge aktere u lancu opskrbe hranom i civilno društvo, među ostalim u područjima kao što su okoliš i klima, dobrobit životinja i potrošačka pitanja.

vizije, Komisija će redovito izvješćivati sve institucije EU-a o napretku u provedbi različitih inicijativa.

2. VIZIJA I CILJEVI ZA 2040.: PRIVLAČAN, KONKURENTAN, ODRŽIV I PRAVEDAN POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI SUSTAV ZA SADAŠNJE I BUDUĆE GENERACIJE

Unija 2040. mora biti mjesto uspješne i raznolike poljoprivrede i proizvodnje hrane na cijelom kontinentu – mjesto u kojem je poljoprivreda privlačna budućim generacijama, a poljoprivredno-prehrambeni sektor konkurentan, otporan, sposoban za prilagodbu na promjene u budućnosti i pravedan.

Budućnost tog strateškog sektora temelji se na sposobnosti Unije i njezinih država članica da stvore odgovarajuće uvjete kako bi se omogućilo sljedeće:

- **Privlačan i predvidljiv poljoprivredno-prehrambeni sektor u kojem dohodak omogućuje poljoprivrednicima da se uspješno razvijaju** i koji privlači buduće generacije¹⁵ koje će nastaviti proizvoditi hranu koja je cjenovno pristupačna za sve i zadovoljava zahtjeve potrošača; u kojem su stvoreni povoljni uvjeti koji poljoprivredno-prehrambenom sektoru omogućuju da iskoristi svoj poduzetnički potencijal, uz potporu različitih izvora prihoda i vještina, kako bi iskoristio mogućnosti koje nude inovacije, tehnologija i zelena tranzicija; u kojem se na odgovarajući način nagrađuju usluge ekosustava koje pozitivno utječu na kvalitetu okoliša, vode, tla ili zraka, među ostalim u rastućem sektoru ekološke poljoprivrede; u kojem se pravednim funkcioniranjem prehrambenog lanca osigurava pravedna raspodjela opterećenja i troškova tranzicije u cijelom lancu.
- **Konkurentan poljoprivredno-prehrambeni sektor otporan na rastuću globalnu konkurenciju i šokove.** To ovisi o sposobnosti EU-a da diversificira svoje trgovinske odnose, stvori nove mogućnosti izvoza za taj sektor i smanji kritične ovisnosti; uspostavljeni okvir i globalne mjere omogućuju poljoprivrednicima da se natječu pod jednakim uvjetima na globalnoj razini, olakšavaju im administrativno opterećenje kod kuće i povećavaju otpornost sektora kako bi mogao izdržati šokove i oporaviti se od njih te se prilagoditi i transformirati. EU i dalje doprinosi globalnoj sigurnosti opskrbe hranom i sudjeluje u izgradnji partnerstava u cijelom svijetu.
- **Poljoprivredno-prehrambeni sektor otporan na buduće promjene koji funkcionira u okvirima ograničenja planeta,** u kojem poljoprivreda i prehrambeni sektor zajednički doprinose postizanju klimatskih ciljeva EU-a, uz očuvanje zdravog tla, čiste vode i zraka te zaštitu i obnovu europske bioraznolikosti. Dionici u prehrambenom lancu zajednički doprinose ostvarenju tih rezultata i dijele rizike tranzicije. Svi segmenti poljoprivredno-prehrambenog sustava mnogo su bolje pripremljeni za suočavanje s posljedicama klimatskih promjena, gubitka bioraznolikosti i onečišćenja, održivu i učinkovitu uporabu prirodnih resursa te djelovanje u skladu s pristupom „jedno zdravlje”.

¹⁵ Krzysztofowicz, M., Rudkin, J., Winthagen, V. i Bock, A., [*Farmers of the future*](#) (Poljoprivrednici budućnosti), EUR 30464 EN, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2020., ISBN 978-92-76-26331-9, doi:10.2760/5237, JRC122308.

- **Poljoprivredno-prehrambeni sektor u kojem se prepoznaje vrijednost hrane, potiče uvođenje pravednih radnih i životnih uvjeta te podupiru dinamična i dobro povezana ruralna i obalna područja, uključujući i najudaljenije regije; u kojem ruralna područja pogoduju pravu ostanka svojih stanovnika. u kojem se povezanost hrane, područja, sezonalnosti i tradicije smatra sastavnim dijelom europskog načina života; u kojem je EU i dalje svjetski predvodnik u inovacijama u području hrane i sigurnosti hrane, a hrana je cjenovno pristupačna za građane; u kojem mentalno zdravlje nije tabu, nego dio sustava socijalne potpore za poljoprivrednike i radnike; u kojem životni i radni uvjeti privlače više žena i mladih u to zanimanje i jamče zaštitu prava radnika na poljoprivrednim gospodarstvima te duž lanca vrijednosti prehrambenih proizvoda.**

Naposljetku, za ostvarenje ove vizije ključno je da europski poljoprivredno-prehrambeni sustav ulaže i iskoristi transformativnu snagu **istraživanja, znanja, vještina i inovacija**.

3. ZAJEDNIČKO OBLIKOVANJE POLITIKA ZA USPJEŠAN POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI SEKTOR

Ova se vizija može ostvariti samo koherentnim odgovorom politike usmjerenim na budućnost kojim se rješava središnje pitanje kako uspostaviti gospodarski, socijalno i okolišno održiv poljoprivredno-prehrambeni sustav koji je privlačan, konkurentan, otporan na promjene u budućnosti i pravedan za sadašnje i buduće generacije.

3.1. Stvaranje privlačnog sektora koji jamči primjeren životni standard i iskorištava nove prilike za ostvarivanje dohotka

Prije više od 60 godina EU se obvezao osigurati primjeren životni standard poljoprivrednog stanovništva, kako je utvrđeno u članku 39. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ta je obveza danas jednako važna kao i tada. U prosjeku je, unatoč uložnim naporima, ukupni poljoprivredni dohodak po radniku i dalje znatno ispod prosječne plaće u ukupnom gospodarstvu (60 % prosječnih plaća 2023.)¹⁶.

Poljoprivrednici ne žele ovisiti o javnoj potpori, ali to je često potrebno zbog nestabilne prirode djelatnosti i neravnoteža na tržištu. Pri definiranju različitih mjera za postizanje primjerenog životnog standarda **moramo se osloniti na sve izvore prihoda**: tržišne prihode, javnu potporu te diversificirane i nove dodatne izvore prihoda.

Pravedan i pošten prehrambeni lanac

Poljoprivrednici moraju ostvarivati **bolje prihode na tržištu**, što će im omogućiti da izvrše potrebna ulaganja kako bi bili otporni na promjene u budućnosti i povećali otpornost svojih poljoprivrednih gospodarstava. Preduvjet za to je uklanjanje trenutačnih neravnoteža u prehrambenom lancu, u kojem nepravedna raspodjela prihoda, rizici i opterećenje troškovima često nerazmjerno utječu na primarne proizvođače. **Prakse zbog kojih su poljoprivrednici sustavno prisiljeni prodavati po cijeni nižoj od troškova neće se tolerirati.**

Prijedlozima koje je Komisija donijela 9. prosinca 2024. već su učinjeni prvi koraci kako bi se uravnotežili odnosi i olakšala pravilna provedba pravila za rješavanje problema

¹⁶ [Europska komisija, Portal za podatke o poljoprivredno-prehrambenim proizvodima: Radna mjesta i rast u ruralnim područjima. Dohodak poljoprivrednika u usporedbi s plaćama u ostatku gospodarstva](#), pristupljeno u veljači 2025.

nepoštenih trgovačkih praksi¹⁷. Poboljšat će položaj proizvođača u pregovorima i sklapanju ugovora te bolje zaštititi poljoprivrednike od nepoštenih trgovačkih praksi.

Nekoliko država članica pribjeglo je nacionalnim pravilima kojima se nastoji riješiti problem prodaje po cijeni nižoj od troškova proizvodnje, što bi, međutim, moglo dovesti do različitih pristupa na jedinstvenom tržištu. U okviru evaluacije aktualnih pravila dodatno će se istražiti nepoštene trgovačke prakse te preispitati nacionalni propisi prema preporuci iz strateškog dijaloga. Komisija će na temelju toga predložiti daljnje inicijative, posebno reviziju Direktive o nepoštenim trgovačkim praksama **s obzirom na načelo da poljoprivrednici ne bi smjeli biti prisiljeni sustavno prodavati svoje proizvode po cijeni nižoj od troškova proizvodnje**, te reviziju Uredbe o ZOT-u u kontekstu prijedloga ZPP-a za razdoblje nakon 2027.

Osim toga, kako je predloženo u strateškom dijalogu, položaj poljoprivrednika u vrijednosnom lancu mora se poboljšati poticanjem poljoprivrednika da se pridruže zadrugama i/ili udruženjima kako bi smanjili svoje troškove, povećali učinkovitost i poboljšali cijene na tržištu. ZPP već podupire poljoprivrednike u tom pogledu.

Nadalje, ključan element za poticanje povjerenja i pravednosti je **transparentnost** načina na koji se troškovi i marže formiraju i dijele u prehrambenom lancu. Komisija će dodatno povećati transparentnost u cijelom prehrambenom lancu, među ostalim putem novog **Opservatorija EU-a za poljoprivredno-prehrambeni lanac** (AFCO), koji će izraditi i objaviti pokazatelje povezane s određivanjem cijena u prehrambenom lancu kako bi se usmjerile daljnje aktivnosti. Tim bi se instrumentima trebala podupirati i dugoročna konkurentnost MSP-ova u sektoru hrane i pića koje je posebno pogodila inflacija zabilježena u posljednje vrijeme.

Pravednija i usmjerenija javna potpora

Za poljoprivredu koja će privući buduće generacije poljoprivrednika u cijelom EU-u **i dalje je ključna javna potpora dohotku poljoprivrednika u okviru ZPP-a**. Izravna plaćanja u okviru ZPP-a još uvijek imaju važnu ulogu u potpori i stabilizaciji poljoprivrednog dohotka na razini poljoprivrednih gospodarstava te su 2020. u prosjeku činila 23 % dohotka poljoprivrednih gospodarstava¹⁸.

Budući ZPP u okviru predstojećih prijedloga VFO-a bit će jednostavniji i usmjereniji kako bi se podržala **ambiciozna poljoprivredna politika EU-a usmjerena na budućnost**. Uspostavit će bolju ravnotežu između regulatornih politika i politika utemeljenih na poticajima koje se odnose na poljoprivrednike.

Nadalje, Komisija priznaje da na javni ugled ZPP-a utječe percepcija nedostatka pravednosti u raspodjeli plaćanja na nekim područjima.

Potpora u okviru predstojećeg ZPP-a općenito će biti više usmjerena na poljoprivrednike koji se **aktivno** bave proizvodnjom hrane, na gospodarsku vitalnost poljoprivrednih gospodarstava i očuvanje okoliša. U okviru tog pristupa trebalo bi razmotriti mogućnost

¹⁷ Cilj nedavno predloženih izmjena **Uredbe o zajedničkoj organizaciji tržišta (ZOT)** je jačanje položaja proizvođača u pregovorima i sklapanju ugovora o isporuci poljoprivrednih proizvoda, poticanje suradnje i poboljšanje prijenosa cijena. Nadalje, prijedlog novih pravila o prekograničnoj provedbi propisa u okviru **Direktive o nepoštenim trgovačkim praksama** trebao bi pomoći u boljoj zaštiti poljoprivrednika od nepoštenih trgovačkih praksi.

¹⁸ Europska komisija (2023.). *Izješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: Sažetak strateških planova u okviru ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027.: zajednički naponi i kolektivna ambicija*.

da se da prednost proizvodnji poljoprivrednih proizvoda koji su ključni za stratešku autonomiju i otpornost EU-a.

Mali i srednji poljoprivrednici oblikuju socijalnu strukturu ruralnih područja te štite prirodu i sredstva za život. Trebali bi imati uvjete koji im omogućuju obavljanje poljoprivredne djelatnosti bez prevelikog administrativnog opterećenja. S obzirom na njihov opseg, Komisija će razmotriti povećanje privlačnosti i proširenje upotrebe **pojednostavnjenih alata za potporu dohotku** s pojednostavnjenim sustavom uvjeta i kontrola.

Potporu bi trebalo jače usmjeriti **na poljoprivrednike kojima je ona najpotrebnija**, posebno vodeći računa o poljoprivrednicima na područjima s prirodnim ograničenjima, mladim i novim poljoprivrednicima te mješovitim poljoprivrednim gospodarstvima.

Razmotrit će se pojačana primjena **mjera kao što su postupno smanjivanje i određivanje gornjih granica**, uzimajući u obzir različite strukturne i sektorske prilike u državama članicama. Svi poljoprivrednici trebali bi i dalje imati mogućnost korištenja instrumenata kao što su plaćanja za usluge ekosustava koja će biti racionalizirana i pojednostavnjena, potpore ulaganjima i alati za upravljanje krizom i rizicima.

Na temelju iskustva s postojećim strateškim planovima u okviru ZPP-a **potrebno je dodatno pojednostavniti provedbu politike ZPP-a**. Trenutačna složenost zahtijeva pristup koji je strateški usmjereniji.

Predstojeći ZPP za razdoblje nakon 2027. oslanjat će se na osnovne ciljeve politike i ciljane zahtjeve politike, a istodobno će državama članicama dati veću odgovornost u pogledu načina na koji ispunjavaju te ciljeve.

Fleksibilnost će se proširiti na poljoprivrednike, što će im omogućiti sudjelovanje u osmišljavanju poljoprivrednih praksi koje će biti bolje prilagođene njihovim poljoprivrednim gospodarstvima i kontekstu. Pojednostavnit će se postojeći sustav uvjetovanosti. Poljoprivrednici su pozitivno reagirali na uvođenje ekoshema kojima se nagrađuje pružanje usluga ekosustava koje nadilaze obvezne zahtjeve. Komisija će u okviru predstojećeg ZPP-a veći naglasak staviti **na poticaje, a manji na uvjete**.

Iskorištavanje mogućnosti uvođenja inovacija koje se isplate

Poljoprivrednici su po svojoj prirodi inovatori i poduzetnici. **Mladi poljoprivrednici žele biti pokretači inovacija**. U okviru klimatski neutralnog gospodarstva koje pozitivno utječe na prirodu pojavljuju se nove mogućnosti za dodatne izvore dohotka za poljoprivrednike i ribare.

Konkretni primjeri toga su rastući **ekološki sektor i agroekološke poljoprivredne prakse** koji su privlačni mladim poljoprivrednicima i kombiniraju gospodarske mogućnosti s rezultatima u području okoliša i društvene odgovornosti.

Drugima inovacije nude nove i uzbudljive prilike. Na primjer, **biogospodarstvo i kružno gospodarstvo** imaju velik potencijal za poljoprivredu, šumarstvo i cijeli prehrambeni sustav te za smanjenje naših kritičnih ovisnosti. Cilj nove **strategije za biogospodarstvo**, koja će biti predstavljena do kraja 2025., bit će pozicioniranje Europske unije kao globalnog predvodnika na tržištu biogospodarstva koje se brzo širi. Moramo ubrzati komercijalizaciju bioloških i kružnih rješenja, proširiti upotrebu revolucionarne biotehnologije, iskoristiti nove tržišne prilike i riješiti problem nedostatka ulaganja. To će biti od posebne koristi poljoprivrednoj zajednici jer će se omogućiti diversifikacija tokova vrijednosti, vrednovanje poljoprivrednih ostataka, jačanje uloge primarnih proizvođača u vrijednosnom lancu i otvaranje novih radnih mjesta u ruralnim

područjima. Komisija će surađivati s međunarodnim partnerima, posebno u okviru Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO), kako bi zajedno utvrdili održive načine za iskorištavanje potencijala biogospodarstva za poljoprivrednike u Europi i svijetu.

Inovativni instrumenti financiranja, uključujući privatno i mješovito javno-privatno financiranje za zaštitu prirode, mogu, uz javnu potporu, nagraditi poljoprivrednike koji primjenjuju ili uvedu prakse koje pozitivno utječu na prirodu te ih povezati s poduzećima i ulagačima s poslovnim interesom za takve prakse.

Gospodarenje ugljikom u poljoprivredi već postaje dodatni izvor prihoda. Uredbom o uklanjanju ugljika i gospodarenju ugljikom (CRCF)¹⁹ uspostavljen je prvi dobrovoljni okvir EU-a za certifikaciju uklanjanja ugljika, gospodarenja ugljikom i skladištenja ugljika u proizvodima u cijeloj Europi. Trenutačno se razvijaju metodologije certificiranja za pouzdano praćenje i provjeru uklanjanja ugljika, smanjenja emisija iz tla i koristi za bioraznolikost te izvješćivanje o njima. Te će se metodologije po mogućnosti temeljiti na postojećim programima putem kojih poljoprivrednici već uspješno ostvaruju dodatne prihode. Nakon što se predmetni dobrovoljni krediti u potpunosti osmisle, trebalo bi poticati učinkovite načine usklađivanja ponude i potražnje za njima kako bi se optimizirale mogućnosti ostvarivanja dodatnog prihoda za poljoprivrednike.

Komisija će to u budućnosti dopuniti razvojem **kredita za zaštitu prirode**, jedinica pozitivnog djelovanja na prirodu koje predstavljaju visokokvalitetne kvantificirane i certificirane rezultate za prirodu. Razni postojeći programi koje su razvili komercijalni subjekti i pilot-projekti koji su u tijeku, i na razini EU-a i na međunarodnoj razini, pokazuju važan potencijal takvih projekata koji mogu biti temelj za budući rad.

Pojavljuju se i važne prilike za **proizvodnju energije iz obnovljivih izvora**, čime se povećava energetska sigurnost, smanjuju emisije stakleničkih plinova, a poljoprivrednicima i šumarima omogućuje ostvarivanje dodatnih prihoda i prilike za uvođenje inovacija. Poljoprivrednici bi trebali povećati svoju **energetsku neovisnost, primjerice solarnim pločama i vjetrenjačama te proizvodnjom bioplina**, ali i moći **stavljati svoje energetske proizvode na tržište**, među ostalim putem energetskih zajednica.

Primjeri:

Digitalizacija (uključujući umjetnu inteligenciju), istraživanje i inovativne poljoprivredne tehnologije imaju potencijal za revolucioniranje poljoprivrede i smanjenje troškova na poljoprivrednim gospodarstvima, što doprinosi povećanju prihoda.

- Platforme za e-trgovinu, alati za digitalni marketing i internetska tržišta mogu pomoći poljoprivrednicima i drugim akterima u poljoprivredno-prehrambenom sustavu da dopru do veće baze kupaca i diversificiraju svoje tokove prihoda.
- Precizna poljoprivreda i rješenja koja se temelje na podacima mogu povećati profitabilnost optimizacijom inputa.
- U 100 živih laboratorija u okviru misije za istraživanje i inovacije programa Obzor Europa „Plan za tlo za Europu” nalaze se golemi resursi za potporu

¹⁹ Uredba (EU) 2024/3012

Izrada ambicioznog programa ulaganja

Otporan i održiv poljoprivredno-prehrambeni sustav zahtijeva znatna ulaganja, a time i **odvažne mjere za financiranje i smanjenje rizika tranzicije prema održivosti**. Poljoprivredni sektor suočava se sa znatnim nedostatkom financiranja koji se procjenjuje na 62 milijarde EUR (za 2022.), što je mnogo više nego 2017²⁰. Međutim, zajam od banke, financijskih institucija ili privatnog ulagača teško je dobiti, posebno mladim poljoprivrednicima. To je zato što su poljoprivredna gospodarstva relativno malena, povrati ulaganja maleni ili skromni, profitabilnost i rizici vrlo promjenjivi, proizvodnja nepredvidiva zbog vremenskih i klimatskih učinaka, a usto su izložena nestabilnim (globalnim) tržištima robe.

U okviru ZPP-a nastaviti će se financirati ulaganja radi poticanja konkurentnosti, održivosti i otpornosti poljoprivrednog sektora. To često uključuje relativno mala ulaganja na razini poljoprivrednih gospodarstava te javnu i privatnu infrastrukturu potrebnu za modernizaciju sektora. Postojeći instrumenti mogu se međusobno nadopunjavati samo ako se u budućnosti koriste na pametniji način.

Komisija će raditi na učinkovitoj upotrebi javnog financiranja i ulaganja te iskorištavanju i smanjenju rizika privatnog kapitala u bliskoj suradnji s institucionalnim ulagačima kao što su **Grupa Europske investicijske banke** (EIBG) i bankarski sektor.

U tom će pogledu Komisija istražiti mogućnosti za uspostavu sustava za osiguranje od rizika za primarne proizvođače te istražiti javno-privatna partnerstva za **privlačenje ulaganja za MSP-ove u poljoprivredi i poslovanju s hranom** kako bi se ubrzala transformacija poljoprivredno-prehrambenog lanca.

Poticanje poduzetništva: nova strategija generacijske obnove

Današnji mladi i novi poljoprivrednici budućnost su prehrambene neovisnosti u Europi 2040.

Jedan od preduvjeta za veću privlačnost poljoprivrednog sektora je **uklanjanje ključnih prepreka generacijskoj obnovi**, posebno u pogledu pristupa zemljištu, ulaganjima, vještinama itd. „Pravo ostanka” može se primijeniti na mlade poljoprivrednike koji žele osnovati poljoprivredno gospodarstvo i baviti se poljoprivredom na svojem području.

Međutim, tu odgovornost ne može snositi samo ZPP. Poticanje istinske generacijske obnove zahtijeva pristup koji obuhvaća cijelo društvo i kombinaciju politika u različitim područjima za koje su odgovorni različiti akteri, od kojih su mnoge u nacionalnoj i regionalnoj nadležnosti.

Komisija će predvoditi rad na **strategiji generacijske obnove** koja će se donijeti 2025. u bliskoj suradnji s državama članicama, Europskim parlamentom i ključnim dionicima. Strategija će **dati preporuke** za odgovor politike i potrebne mjere, kako na razini EU-a tako i na nacionalnoj / regionalnoj razini.

Ograničena dostupnost plodne **zemlje** u kontekstu sve veće konkurencije za njezinu upotrebu i posljedica klimatskih promjena poljoprivrednu zajednicu dovodi u tešku situaciju, a posebno nove poljoprivrednike. Zemljišna politika obuhvaća mnoge aspekte,

²⁰ Europska komisija i EIB, *Nedostatak financiranja u poljoprivrednom i poljoprivredno-prehrambenom sektoru EU-a*, fi-compass, 2023.

uglavnom u okviru nacionalnih nadležnosti. Pri tom bi se radu trebali uzeti u obzir uvjeti mobilnosti i prijenosa zemljišta te načela ublažavanja preuzimanja zemljišta, nadovezujući se na dobre primjere iz nekoliko država članica u programima za mobilnost zemljišta. Transparentnost u prostornom planiranju i kupnji zemljišta jednako je važna. Države članice imaju mogućnost u svoje nacionalne instrumente uključiti snažne pokretače koji će olakšati generacijsku obnovu, među ostalim **mirovinskim programima i poreznim poticajima**.

Kao odgovor na zahtjev Europskog parlamenta i u skladu s preporukom iz strateškog dijaloga, Europska komisija radit će na uspostavljanju **Opservatorija EU-a za poljoprivredno zemljište**²¹. Povećat ćemo transparentnost i suradnju u područjima kao što su zemljišne transakcije i prijenosi prava na korištenje zemljišta, kretanja cijena i ponašanje na tržištu, promjene u korištenju zemljišta te gubitak poljoprivrednog i prirodnog zemljišta. Opservatorij će također pomoći državama članicama u donošenju utemeljenih odluka o reguliranju tržišta poljoprivrednih zemljišta. Veća transparentnost tržišnih kretanja i suradnja u cijelom EU-u olakšat će ostvarivanje legitimnih interesa poljoprivredne politike u skladu sa slobodama jedinstvenog tržišta.

3.2. Konkurentan i otporan sektor spreman za suočavanje s globalnim izazovima

U međusobno povezanom svijetu, u kojem je EU i najveći svjetski izvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i jedan od najvećih uvoznika tih proizvoda, način na koji proizvodimo, trošimo i trgujemo poljoprivrednim proizvodima ima velik utjecaj na naše odnose s trećim zemljama²².

Ratovi i sukobi glavni su uzroci nesigurnosti opskrbe hranom. S druge strane, nesigurnost opskrbe hranom može dovesti do nestabilnosti, a u globalnom poretku koji se neprestano mijenja hrana se upotrebljava kao oružje. Naši trgovinski partneri pribjegavaju jednostranim mjerama usmjerenima na naše ključne sektore, naš se izvoz i dalje suočava s preprekama, a postoji i rizik od narušavanja globalnih lanaca opskrbe. Nastojanje EU-a da uspostavi visoke globalne standarde za ostvarenje univerzalnih ciljeva zaštite okoliša, zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i sigurnosti hrane često se doživljava kao trgovinska zapreka. Poljoprivrednici u EU-u istodobno su sve više zabrinuti zbog nepoštene globalne konkurencije i nedostatka reciprociteta.

Međutim, ti izazovi neće spriječiti Uniju u jačanju veza s brojnim zainteresiranim partnerima, među ostalim putem strategije ulaganja Global Gateway. **Globalna sigurnost opskrbe hranom i europska prehrambena neovisnost i dalje će biti sastavni dio općeg programa EU-a za sigurnost, konkurentnost i održivost**. S obzirom na veliku nestašicu hrane, ozbiljnu nesigurnost opskrbe hranom i rast cijena hrane u cijelom svijetu, EU će nastaviti podupirati treće zemlje u njihovoj prehrambenoj

²¹ PP 08 25 01 — Opservatorij EU-a za poljoprivredne površine, praćenje i pristup poljoprivrednom zemljištu, Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 27. studenog 2024. o zajedničkom tekstu o nacrtu općeg proračuna Europske unije za financijsku godinu 2025., P10TA(2024)0050.

²² Vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a 2023. iznosila je 230 milijardi EUR (9 % ukupnog izvoza), a vrijednost uvoza u EU 160 milijardi EUR (6 % ukupnog uvoza), zbog čega je zabilježen trgovinski suficit od 70 milijardi EUR. Izvor: Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, [Praćenje trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u EU-u. Kretanja u 2023.](#), ožujak 2024.

neovisnosti, otpornosti i održivosti, osiguravajući pristup sigurnoj, visokokvalitetnoj i hranjivoj hrani za sve, uključujući najranjivije osobe, putem humanitarne pomoći i uz poštovanje međunarodnog humanitarnog prava.

Diversifikacija lanaca opskrbe i promicanje transformativne otpornosti

U svijetu obilježenom geopolitičkim i geoekonomskim napetostima, prema Draghijevim riječima, „**ovisnosti postaju slabosti**”²³. U današnje vrijeme prehrabena neovisnost EU-a u velikoj mjeri ovisi o uvezenim inputima kao što su gnojivo, hrana za životinje i energija, i to obično iz zemljopisno koncentriranih regija. **Zbog toga je ključno smanjiti strateške ovisnosti i smanjiti rizik lanaca opskrbe**, uz istodobno podupiranje prelaska na čisto gospodarstvo s niskim emisijama ugljika koje sve učinkovitije iskorištava resurse²⁴.

Kad je riječ o ključnim ovisnostima o uvozu, **opskrba bjelančevinama** u Uniji uvelike ovisi o visokokvalitetnom uvozu iz ograničenog broja zemalja podrijetla, zbog čega je naš prehrambeni sustav osjetljiv na fluktuacije na globalnom tržištu i rizike za održivost²⁵. Moramo razmotriti i način proizvodnje i potrošnje bjelančevina u EU-u. Komisija će u tom pogledu **izraditi sveobuhvatan plan** za svladavanje izazova koji uključuje politike, istraživanja i rad na terenu radi stvaranja samodostatnijeg i održivijeg sustava bjelančevina EU-a, uz istodobnu diversifikaciju uvoza.

Još jedna važna ovisnost je ona o **uvezenim sirovinama i gnojivima** koji su ključni za proizvodnju i sigurnost opskrbe hranom. Došlo je do velike koncentracije uvoza iz nekoliko zemalja, pogotovo za ureu, pri čemu oko 88 % uvoza u EU potječe iz četiri zemlje²⁶. Smanjenje tih ovisnosti donosi koristi za sve: i. za **europsku čistu industrijsku konkurentnost** podupiranjem domaće proizvodnje gnojiva; ii. za **poljoprivrednike**, koji mogu računati na pouzdanu opskrbu i stabilne cijene te iii. za **okoliš i klimu** putem potpore za uvođenje niskougljičnih gnojiva i recikliranih hranjivih tvari, kao što su RENURE i digestat nakon odgovarajuće obrade, te za njihovu učinkovitu primjenu.

Buduće proširenje EU-a pružit će mogućnosti za otpornost EU-a s ciljem održavanja i jačanja proizvodnih i izvoznih kapaciteta u sadašnjim i budućim državama članicama, čime će se pojačati strateška autonomija i važnost EU-a u globalnoj trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Međutim, postoje i izazovi koje je potrebno pomno razmotriti, posebno u pogledu utjecaja na poljoprivrednike u EU-u. Priprema za izazove za poljoprivrednike u EU-u i njihovo učinkovito svladavanje bit će od ključne važnosti za iskorištavanje mogućnosti koje nudi proširenje, među ostalim jer bi se time mogla olakšati postupna integracija zemalja kandidatkinja na jedinstveno tržište uz istodobno napredovanje prema punopravnom članstvu u EU-u.

Prema poštenijem globalnom tržišnom natjecanju

²³ Draghi, M., *The future of European competitiveness. Part A: A competitiveness strategy for Europe* (Budućnost europske konkurentnosti – Dio A: Strategija za konkurentnost Europe), rujan 2024., str. 15.

²⁴ Španjolski Nacionalni ured za predviđanja i strategiju, *Resilient EU 2030. A future-oriented approach to reinforce the EU's Open Strategic Autonomy and Global Leadership* (Otporan EU 2030. – Pristup usmjeren na budućnost za jačanje otvorene strateške autonomije i vodeće uloge EU-a u svijetu), 2023.

²⁵ Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, *Ponuda i potražnja za bjelančevinama*, rujan 2024.

²⁶ 38 % uvoza uree iz Egipta, 33 % iz Rusije i Bjelorusa te 19 % iz Alžira; Izvor: Europska komisija, Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/fertilisers_hr, pristupljeno u veljači 2025.

Pristup Unije **jednakim i poštenijim uvjetima globalnog tržišnog natjecanja** bit će usmjeren na dva područja djelovanja koja moraju biti usko povezana:

(a) Globalna i bilateralna suradnja

U trenutačnom geopolitičkom kontekstu jasno je da će biti **sve teže postići globalni konsenzus** u području poljoprivrednih i prehrambenih standarda.

Međutim, EU će u okviru Tima Europa nastaviti surađivati s partnerima i ključnim međunarodnim organizacijama kako bi se postrožila provedba međunarodno dogovorenih obveza i povećala njihova ambicija za postizanje globalnih održivih prehrambenih sustava u skladu s Programom 2030. i ciljevima održivog razvoja. Prednost će se dati podizanju globalnih standarda u međunarodnim tijelima za standarde u područjima ključnima za osiguravanje poštenog tržišnog natjecanja, posebno kad je riječ o sredstvima za zaštitu bilja i dobrobiti životinja. **Komisija će 2025. državama članicama predstaviti svoj smjer djelovanja za povećanje reciprociteta radi njegove daljnje razrade.** Nadalje, Unija će surađivati s FAO-om i međunarodnim partnerima kako bi se ubrzao razvoj zajedničkog pristupa koji će omogućiti usporedivu i pravednu procjenu aspekata održivosti proizvodnje hrane na globalnoj razini, čime će se dopuniti rad EU-a na ocjenjivanju održivosti prema referentnim vrijednostima.

EU će biti odlučniji u strateškom promicanju i obrani **izvoza proizvoda iz EU-a**, pritom osiguravajući da treće zemlje imaju koristi od provedbe mjera za olakšavanje trgovine (npr. sastavljanje prethodnih popisa), pod uvjetom da i one primjenjuju slične mjere na EU. Pojačat ćemo svoju **gospodarsku diplomaciju u poljoprivredno-prehrambenom sektoru** i namjenske misije na visokoj razini.

Postojeći dijalozi o poljoprivrednoj politici na **bilateralnoj razini** će se pojačati te će se uspostaviti **novi partnerski dijalozi o poljoprivredno-prehrambenoj politici** s ključnim bilateralnim, regionalnim i kontinentalnim partnerima. U tom kontekstu strateška i sveobuhvatna partnerstva s našim južnim susjedstvom i predstojeći novi pakt za Sredozemlje nude znatne mogućnosti. EU će se u potpunosti koristiti i bilateralnim pregovorima i sporazumima o slobodnoj trgovini. I dalje će se štititi interesi europskih poljoprivrednika. EU će pojačati provedbu i izvršenje poglavlja/odredbi o trgovini i održivom razvoju, kao i poglavlja o održivim prehrambenim sustavima, s usmjerenijim i operativnijim prioritetima i mjerama za pojedine zemlje, među ostalim u vezi s određenim sektorima djelatnosti, ovisno o potrebi. U partnerskim dijalozima posebnu ćemo pozornost posvetiti mogućem učinku regulatornih politika EU-a na lokalne poljoprivredno-prehrambene sustave i osigurati usklađenost unutarnjih i vanjskih politika EU-a u području poljoprivrede, okoliša, klime i zdravlja.

(b) Okvir Unije za konkurentan poljoprivredno-prehrambeni sektor

Unija će istodobno osigurati da ambiciozni standardi EU-a na unutarnjoj razini ne dovedu do izmještanja gospodarskih, okolišnih i socijalnih učinaka te da europski poljoprivredno-prehrambeni sektor ne bude u nepovoljnom položaju u odnosu na konkurenciju bez odgovarajućeg reciprociteta. U tu će svrhu **EU u svoje politike dosljedno uključivati provjere utjecaja na MSP-ove i konkurentnost**, kako je navedeno u Kompas za konkurentnost te će dosljedno procjenjivati učinak propisa Unije na poljoprivrednike i MSP-ove u poljoprivredno-prehrambenom sektoru u EU-u, na trgovinu i na rizike od izmještanja učinaka i podrobno ispitati posljedice sporazuma o

slobodnoj trgovini o kojima se pregovara za poljoprivrednike u EU-u i globalnu održivost.

Kako bi se osiguralo da se u obzir uzme briga u EU-u za dobrobit životinja i zaštitu okoliša te kako bi se očuvale moralne vrijednosti EU-a kao odgovor na društvene zahtjeve, Komisija će, u skladu s međunarodnim pravilima, **raditi na boljem usklađivanju proizvodnih standarda koji se primjenjuju na uvezene proizvode, posebno u području pesticida i dobrobiti životinja.**

U tom će pogledu Komisija uspostaviti načelo da se **najopasnijim pesticidima zabranjenima u EU-u iz zdravstvenih i okolišnih razloga ne smije dopustiti povratak na tržište EU-a u uvezenim proizvodima.** Kako bi se to ostvarilo, Komisija će 2025. pokrenuti procjenu učinka u kojoj će se razmotriti učinci na konkurentski položaj EU-a i međunarodne posljedice te, prema potrebi, predložiti izmjene aktualnog pravnog okvira. Nadalje, Komisija će razmotriti i pitanje izvoza opasnih kemikalija, uključujući pesticide, koje su zabranjene u EU-u²⁷.

Drugi elementi politike Unije u području uvoza o kojima se ne može pregovarati su **sigurnost hrane i hrane za životinje te zdravlje životinja i bilja.** Standardi EU-a za proizvode najviši su na svijetu i jamče sigurnost svih uvezenih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Komisija će osigurati pravilnu provedbu i izvršenje relevantnih propisa o sigurnosti hrane. **Osnovat će se posebna radna skupina** koja će objединiti stručno znanje i kapacitete Komisije i država članica, što će znatno poboljšati odgovor Unije kako bi se dodatno **ojačale kontrole uvoza, među ostalim snažnim postroženjem kontrola na terenu.**

U području **dobrobiti životinja** Komisija će osigurati da se u predstojećim zakonodavnim prijedlozima primjenjuju isti standardi za proizvode proizvedene u EU-u i proizvode uvezene iz trećih zemalja i uzmu u obzir pitanja povezana s izvršenjem i teme koje brinu građane EU-a. Ciljano preispitivanje **zakonodavstva o dobrobiti životinja** bit će prilika da se to primijeni u skladu s pravilima WTO-a i na temelju procjene učinka.

Ako naši trgovinski partneri primijene postupke nepoštenog tržišnog natjecanja i jednostrane mjere koje su nezakonito usmjerene na naš poljoprivredno-prehrambeni sektor ili sektor pojedinih država članica kako bi razjedinili Uniju, EU će upotrijebiti sve zaštitne mjere koje su mu na raspolaganju. Unija će 2025. razviti ambicioznu **sigurnosnu mrežu za jedinstvo** u području poljoprivredno-prehrambenog sektora EU-a. U slučajevima gospodarske prisile koju treće zemlje primjenjuju na EU ili njegove države članice, Unija će, prema potrebi, zaštititi poljoprivredno-prehrambeni sektor svim raspoloživim sredstvima, među ostalim i putem instrumenata WTO-a ili autonomnih instrumenata EU-a kao što je Instrument za borbu protiv prisile.

Komisija će surađivati i s EIB-om kako bi osigurala **izvozne kredite** kojima se smanjuje rizik izvoza za poljoprivredno-prehrambeni sektor Unije.

U tom će pogledu u predstojećem VFO-u važnu ulogu imati pričuva od milijarde EUR najavljena u kontekstu sporazuma između EU-a i Mercosura.

Nadalje, Komisija će raditi na jačanju konkurentnosti i otpornosti osjetljivih sektora kao što je stočarstvo, predstaviti **paket pojednostavnjenja** koji će doprinijeti konkurentnosti

²⁷ Europska komisija (2020.), *Strategija održivosti u području kemikalija. Prelazak na netoksični okoliš*, COM(2020) 667 final.

europskih poljoprivrednika i istodobno doprinositi društvenim ciljevima, predložiti **proširenje sustava označivanja zemlje podrijetla u skladu sa sektorskim posebnostima i pravilima jedinstvenog tržišta** te pojačati svoju **politiku promocije**.

Pripravnost i otpornost poljoprivredno-prehrambenog sektora na rizike

„Moramo se bolje pripremiti kako u ovoj novoj stvarnosti ne bismo samo preživljavali već i napredovali”, navodi se u Niinistövu izvješću²⁸. Tu novu stvarnost obilježili su veliki šokovi zbog pandemije, ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine i tržišnih poremećaja, ali i bolesti životinja ili bilja te nestabilne geopolitičke situacije. Osim toga, sve su češći ekstremni vremenski uvjeti, koji su prije bili relativno rijetki, dok se obrasci oborina mijenjaju.

Poljoprivrednici su često među prvima pogođeni tim krizama. Zbog sve više rizika, prijetnji i nesigurnosti potreban je ambiciozan **europski pristup upravljanju rizicima i krizama**, u okviru kojeg bi se **preispitao i poboljšao paket instrumenata za bolje upravljanje rizicima i krizama** na razini EU-a.

Prvo, povećat će se poticaji za poljoprivrednike kako bi se prilagodbama na razini poljoprivrednog gospodarstva smanjila njihova osjetljivost i izloženost rizicima, a poljoprivrednike će se poticati i na dijeljenje rizika (npr. preko organizacija proizvođača ili zadruga). Poljoprivreda EU-a otporna na klimatske promjene mora se temeljiti na **politikama koje su prilagođene lokalnim, regionalnim i nacionalnim potrebama** i doprinose poljoprivrednim praksama i intervencijama za prilagodbu lokalne poljoprivredne proizvodnje budućim klimatskim uvjetima.

Iskustvo stečeno provedbom inicijativa u proteklih nekoliko godina²⁹ pokazalo je da treba poduzeti daljnje korake. Predstojeći **europski plan za prilagodbu klimatskim promjenama** i predstojeća **strategija za otpornost vodoopskrbe** uvelike će doprinijeti pripravnosti i planiranju država članica te im pomoći u ublažavanju rizika i učinaka klimatskih promjena na energiju, prometnu i drugu infrastrukturu, vodu, hranu i tlo u gradovima i ruralnim područjima.

Budućim ZPP-om ciljano će se podupirati mjere i ulaganja za veću otpornost poljoprivrednog sektora na nove uvjete. Ondje gdje trenutačna proizvodnja nije dugoročno održiva bit će potrebne ambiciozne i korjenite promjene, kao što su nove lokalne strategije, istraživanje i inovacije, uključujući nove genomske tehnike za proizvodnju usjeva otpornijih na klimatske promjene.

Drugo, potrebno je poduzeti ambiciozne mjere za pripravnost za rizike, osiguranje i smanjenje rizika. U tom će području biti neophodno surađivati s **Europskom investicijskom bankom (EIB)**, drugim bankama, osiguravajućim društvima i društvima za reosiguranje te s akterima u lancu vrijednosti. To bi trebalo dovesti do boljeg udruživanja rizika i veće dostupnosti i cjenovne pristupačnosti poljoprivrednih osiguranja za poljoprivrednike.

Treće, Komisija i države članice moraju osigurati **usklađenost između politika za instrumente za upravljanje rizicima i instrumente za upravljanje krizama**, kao i veću fleksibilnost. Instrumenti za upravljanje krizama trebali bi poticati poljoprivrednike da proaktivno upravljaju rizicima, a države članice da oblikuju učinkovite i prilagođene strategije za upravljanje rizicima.

²⁸ Niinistö, S., *Safer together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness* (Sigurniji zajedno – Jačanje civilne i vojne pripravnosti i spremnosti Europe), 2024., str. 4.

²⁹ Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, Komunikacija o upravljanju klimatskim rizicima i ZPP.

Osim toga, trebalo bi dobro ispitati **funkcioniranje pričuve za poljoprivredu** kako bi se ona preusmjerila na određene krize velikih razmjera, kao što su ozbiljni tržišni poremećaji i problemi povezani sa zdravljem životinja i bilja. Nadalje, pružanje izvanredne potpore poljoprivrednicima trebalo bi bolje povezati s odgovarajućim mjerama za upravljanje rizicima i preventivnim mjerama.

Nastavno na Niinistöovo izvješće EU bi trebao povećati razinu pripravnosti u pogledu sigurnosti opskrbe hranom u cijelom prehrambenom lancu. Aktivnosti **Europskog mehanizma za krize u području sigurnosti opskrbe hranom (EFSCM)** trebale bi se nastaviti, dalje razvijati i povezati s cjelokupnim pristupom EU-a za upravljanje krizama koji obuhvaća sve razine vlasti. U tu bi svrhu trebalo povećati sinergije i koordinaciju u skladu s predstojećom **Unijinom strategijom za pripravnost**. Osim toga, mogla bi se razmotriti primjena novih instrumenata za poljoprivredu i hranu povezanih s rezervama hrane, zajedničkom nabavom i većom transparentnošću u kriznim vremenima. Kao i u drugim ključnim sektorima, primjerice u zdravstvu, na nacionalnoj i regionalnoj razini trebalo bi, u okviru šireg pristupa pripravnosti EU-a, izraditi sveobuhvatne planove pripravnosti i odgovora koji uključuju sve aspekte relevantne za cijeli lanac opskrbe hranom.

Promicanje otpornosti poljoprivrednih tržišta

Geopolitički događaji koji dovode do narušavanja trgovine, globalna konkurencija, ekstremni klimatski uvjeti i promjene u obrascima potrošnje izazivaju nesigurnost na mnogim tržištima robe, uključujući tržište vina, žitarica, životinjskih proizvoda i maslinova ulja. Komisija pozorno prati sva tržišta i brzo djeluje kad se stanje na tržištu pogorša.

Posebna situacija u sektoru vina zahtijeva prilagođen odgovor, pa će Komisija 2025. ubrzati provedbu preporuka Skupine na visokoj razini za vino³⁰.

Sektor stočarstva u EU-u posebno je osjetljiv na šokove i globalnu konkurenciju. Stočari u EU-u moraju poštovati standarde koji su među najvišima na svijetu, ali njihovi naponi nisu prepoznati na globalnoj razini, gdje se natječu pod nejednakim uvjetima. Takvi standardi podrazumijevaju i troškove koje tržište neće nužno nadoknaditi. **Stočarstvo ostaje ključan dio poljoprivrede, konkurentnosti i kohezije EU-a.** Održivo stočarstvo važno je za gospodarstvo EU-a, održivost ruralnih područja i očuvanje okoliša i ruralnih krajobrazza. Taj je sektor vrlo pogodan za inovacije, koje mogu donijeti konkretne koristi.

Za **sektor stočarstva u EU-u potrebna je dugoročna vizija** kojom se poštuju raznolikost i održivost stočarske proizvodnje u Europi. Ta raznolikost ne može se zaštititi univerzalnim pristupom, nego ciljanim teritorijalnim rješenjima usmjerenima na konkurentnost i održivost sektora. Važan poticaj mogla bi dati uspostava povoljnih uvjeta za razvoj „lanca izvrsnosti stočarske proizvodnje”. Komisija u okviru **zasebnog područja rada za stočarstvo** namjerava oblikovati strategije politike za: (a) utvrđivanje izazova u tom sektoru, uključujući globalnu konkurenciju; (b) predlaganje odgovarajućih instrumenata koji će koristiti sektoru i prema potrebi mjera reciprociteta; (c) smanjenje klimatskog i okolišnog otiska, uključujući iskorištavanje poveznice između stočarske proizvodnje i održavanja travnjaka korisnih za okoliš i klimu u okviru sustava ekstenzivnog stočarstva koji doprinose očuvanju bioraznolikosti i krajobrazza; (d)

³⁰ Skupina na visokoj razini za politiku u području vina, [Preporuke o politikama za budućnost sektora vina u EU-u](#), prosinac 2024.

poticanje ulaganja, tehnološkog razvoja i inovacija; i (e) unapređenje razvoja održivih modela proizvodnje.

Manje birokracije za konkurentniji poljoprivredno-prehrambeni sektor

Poljoprivrednici su poduzetnici i pružatelji usluga, koji ne bi trebali snositi nepotrebno birokratsko ili regulatorno opterećenje. Kako je navedeno u Draghijevu izvješću, prekomjerni zahtjevi i obveze izvješćivanja narušavaju konkurentnost gospodarstva i inovacija EU-a.

Komisija će provesti dosad najveće mjere pojednostavnjenja³¹, među ostalim u području poljoprivrede. Nema potrebe da Unija toliko detaljno određuje prakse koje se moraju poštovati na poljoprivrednim gospodarstvima. Brojni zahtjevi za odstupanje od tih obveza, koji su često opravdani zbog nacionalnih ili regionalnih posebnosti, pokazali su da univerzalan pristup nije primjeren za tako raznolik sektor.

Osim toga, nužno je bolje raspodijeliti teret provedbe propisa i zahtjeva između poljoprivrednika i država članica, testirati otpornost na stres i provjeriti je li postojeće i novo zakonodavstvo usklađeno sa stvarnim potrebama. Isto tako, trebalo bi izbjegavati prekomjernu regulaciju i obvezno provesti kumulativnu procjenu učinaka.

Nove tehnologije pružaju prilike za pojednostavnjenje. Na primjer, sateliti za promatranje Zemlje pomažu smanjiti kontrole na terenu i obveze izvješćivanja jer pružaju korisne podatke o poljoprivrednim gospodarstvima u stvarnom vremenu. Integracija satelitske tehnologije omogućuje bolje korištenje resursa, smanjenje ulaznih troškova i povećanje održivosti. U skladu s tim, kontinuirano korištenje i razvoj svemirskih resursa EU-a, tj. programa Copernicus i Galileo, dodatno će doprinijeti pojednostavnjenju i konkurentnosti. Nadalje, tehnologije za razmjenu podataka mogle bi smanjiti birokraciju zahvaljujući jednostavnijem i automatiziranom izvješćivanju.

Komisija će u drugom tromjesečju 2025. predložiti sveobuhvatan **paket pojednostavnjenja postojećeg zakonodavnog okvira za poljoprivredu** usmjeren na: i. pojednostavnjenje i racionalizaciju zahtjeva na razini poljoprivrednih gospodarstava radi prilagodbe različitim situacijama i poljoprivrednim praksama (kao što je ekološki uzgoj); ii. pojednostavnjenje potpore manjim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima širom primjenom pojednostavnjenih plaćanja; iii. povećanje konkurentnosti boljim i jednostavnijim planiranjem i pristupom financijskim instrumentima dostupnima u okviru trenutačnog VFO-a; iv. davanje veće fleksibilnosti državama članicama u upravljanju strateškim planovima.

Osim toga, Komisija će 2025. raditi na **međusektorskom zakonodavnom paketu mjera za pojednostavnjenje** kako bi se relevantno pojednostavnjenje postiglo i u drugim područjima politike osim ZPP-a koja utječu na poljoprivrednike, proizvođače hrane i hrane za životinje te povezane uprave. Usredotočit će se na povećanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednika te proizvođača hrane i hrane za životinje, među ostalim u kontekstu geopolitičkih šokova i globalne konkurencije.

³¹ Europska komisija (2025.), *Kompas konkurentnosti za EU*, COM(2025) 30 final.

3.3. Prilagodba poljoprivredno-prehrambenog sektora budućim promjenama u skladu s prirodom

Proizvodnja hrane više od svih ostalih sektora ovisi i neraskidivo je povezana s prirodom i ekosustavima. Mogućnost poljoprivrednika da dugoročno proizvode hranu i budu otporni ovisi o otpornim ekosustavima, održavanju tla, borbi protiv štetnih organizama i bolesti, oprašivanju usjeva, kvaliteti i dostupnosti vode, čistom zraku i klimatskim uvjetima. Cilj je EU-a postići klimatsku neutralnost do 2050. te se boriti protiv uništavanja okoliša i preokrenuti ga. Poljoprivredno-prehrambeni sektor ima važnu ulogu u postizanju tog cilja i od toga ima koristi.

Osim toga, u ekološku tranziciju moraju se pažljivo integrirati gospodarski i provedbeni izazovi, kao i potreba za pravednom socijalnom tranzicijom. Treba voditi računa i o posebnostima poljoprivrede: s jedne strane, poljoprivreda će uvijek imati određeni učinak na prirodne resurse, koji je teže ublažiti nego u drugim gospodarskim sektorima. Slično tome, situacija se uvelike razlikuje među regijama i područjima. Zato su potrebna prilagođena i ciljana rješenja, uključujući prirodna rješenja.

Dekarbonizacija i konkurentnost neraskidivo su povezane

Poljoprivrednim aktivnostima ugljik se može ukloniti iz atmosfere i pohraniti u tlu i biomasi; u većini slučajeva na taj način proizvodnja hrane postaje otpornija na štetu povezanu s klimom, što doprinosi sigurnosti opskrbe hranom. Budući da svi sektori moraju doprinijeti smanjenju emisija, djelovanje u području klime u poljoprivredno-prehrambenom sektoru ključno je kako bi se postigao širi cilj **klimatski neutralnog i otpornog EU-a do 2050.**

Komisija očekuje da će se emisije u poljoprivredi smanjiti u skladu s klimatskim ciljem EU-a za 2030. Na temelju toga Komisija će razmotriti načine na koje poljoprivredni sektor može doprinijeti klimatskom cilju EU-a za 2040., pri čemu će uzeti u obzir **posebnosti sektora i usmjeriti se na njegovu konkurentnost, potrebu za jamčenjem sigurnosti opskrbe hranom i jačanje biogospodarstva u dijalogu sa sektorom i državama članicama.** Taj će se pristup primijeniti u preispitivanju relevantnog zakonodavstva kojim se uređuju emisije i uklanjanja stakleničkih plinova iz poljoprivrede te sektora korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva.

Učinkovitim politikama u okviru kojih se nagrađuje dobra praksa i pristupi prilagođeni posebnim potrebama mogu se brže smanjiti emisije iz poljoprivrede i pritom povećati uklanjanja ugljika u sektoru korištenja zemljišta, tlima i šumama. Preporuke u okviru zasebnog područja rada za stočarstvo poslužiti će kao osnova za daljnji razvoj paketa prilagođenih mjera za potporu tom sektoru i regijama u njihovim nastojanjima da smanje prevladavajuće emisije iz tog sektora. Tomu će doprinijeti i tehnološki napredak, među ostalim u strategijama hranjenja. U tom će se pogledu u budućem ZPP-u procijeniti kako najbolje pomoći poljoprivrednicima u dodatnom smanjenju emisija stakleničkih plinova iz njihovih poljoprivrednih i stočarskih djelatnosti.

Industrija hrane i pića te maloprodajni sektor također mogu pružiti važan doprinos klimatskom cilju za 2040. i zaštiti okoliša. Trebalo bi uvesti jasne politike i poticaje kako bi se iskoristio inovacijski potencijal prehrambenog sustava i biogospodarstva u cjelini te kako bi se građanima EU-a osigurala zdrava, cjenovno pristupačna i održiva hrana.

Poticanje održivosti

Okolišna održivost sve je važniji preduvjet za poljoprivrednu proizvodnju. Mogućnosti koje pruža zaštita prirode i klime mogu se objediniti u **pozitivan program** za europsku poljoprivredu. Poljoprivreda u skladu s prirodom temelj je otpornosti poljoprivrede za buduće generacije i počela je postupno privlačiti financijska sredstva iz privatnog sektora, što je opcija koju bi trebalo dodatno istražiti kao dopunski izvor prihoda uz javnu potporu. Pristupi uklanjanju ugljika, gospodarenju ugljikom i skladištenju ugljika postat će usklađeniji u EU-u zahvaljujući okviru za certifikaciju uklanjanja ugljika i gospodarenja ugljikom (CRCF). Predstojeće usklađene metodologije i pravila za provjeru u skladu s okvirom za certifikaciju uklanjanja ugljika i gospodarenja ugljikom donijet će veću jasnoću.

Međutim, posljednjih godina **sve je više standarda održivosti, certificiranja i obveza izvješćivanja** koje razni javni i privatni akteri, organizacije i institucije određuju europskim poljoprivrednim gospodarstvima. Te metodologije i obveze izvješćivanja pokrivaju razne aspekte održivosti i rezultiraju rascjepkanim okruženjem koje obilježava neusklađenost standarda, neusporedivost inicijativa i nejasni signali u pogledu smjera djelovanja. To stvara visoke transakcijske troškove, zbunjuje poljoprivrednike i donosi rizik od manipulativnog zelenog marketinga.

Komisija će taj problem, uz pojednostavnjenje i racionalizaciju zahtjeva EU-a, nastojati riješiti i razvojem i postupnim uvođenjem **dobrovoljnog sustava referentnih vrijednosti za procjene održivosti na poljoprivrednim gospodarstvima**, što će omogućiti istodobno pojednostavnjenje i ocjenjivanje prema referentnim vrijednostima. Slični sustavi referentnih vrijednosti mogli bi se razraditi zajedno s poljoprivredno-prehrambenim sektorom i proširiti na cijeli sektor, pri čemu bi mogli i olakšati izbor potrošačima.

Primjer ocjenjivanja prema referentnim vrijednostima: kompas održivosti na poljoprivrednim gospodarstvima

Kompas održivosti trebao bi **služiti kao jedinstveni instrument** koji **pojednostavnjuje izvješćivanje i smanjuje administrativno opterećenje** za poljoprivrednike jer im omogućuje da samo jednom prate i bilježe podatke o održivosti. Drugo, pomoći će poljoprivrednicima u postupnom uvođenju održivijih praksi i privlačenju novih izvora financiranja. Jednostavnija razmjena podataka omogućit će im da bolje mjere i **ocijene svoju održivost prema referentnim vrijednostima te dokažu da pružaju usluge ekosustava**. Treće, poboljšano mjerenje i izvješćivanje može doprinijeti **proporcionalnom** oblikovanju javnih politika. Taj dobrovoljni sustav za procjene održivosti na poljoprivrednim gospodarstvima razvit će se na temelju **participativnog pristupa „odozdo prema gore” prilagođenog korisnicima**.

Poljoprivreda i priroda

Za poljoprivredu u skladu s prirodom potrebno je **bolje provoditi, pojednostavniti i izvršavati postojeće zakonodavstvo** te koristiti poticaje i nove tržišne alate za promicanje promjena.

Osim toga, poljoprivrednicima je potreban napredniji paket instrumenata kako bi mogli raditi u skladu s prirodom i ostvariti zadane ciljeve. Taj paket instrumenata zahtijeva uravnoteženu kombinaciju bolje usmjerene javne potpore u okviru budućeg ZPP-a,

ulaganja u prirodna rješenja, više gospodarskih poticaja, prilagođene savjete koji se temelje na napretku u istraživanju i inovacijama te prilagodljivije regulatorno okruženje.

Jedan je primjer cilj EU-a da smanji upotrebu štetnih pesticida. To je važno i za dugoročnu otpornost poljoprivrede i za zaštitu prirode i zdravlja. Međutim, uvođenje alternativa u obliku bioloških ili inovativnih sredstava za zaštitu bilja niskog rizika ne provodi se jednakom brzinom kao povlačenje aktivnih tvari s tržišta EU-a. Ako se taj trend nastavi, može utjecati na sposobnost EU-a da zajamči proizvodnju hrane. Komisija će stoga pažljivo promisliti o svakoj daljnjoj zabrani pesticida ako za njih još ne postoji alternativa, osim ako neki pesticid predstavlja prijetnju za zdravlje ljudi ili okoliš, o kojem ovisi održivost poljoprivrede.

Nadalje, Komisija će **u četvrtom tromjesečju 2025. u okviru paketa pojednostavnjenja iznijeti prijedlog za brži pristup biopesticida** tržištu EU-a. U njemu će se utvrditi definicija aktivnih tvari za biološku kontrolu, uvesti mogućnost da države članice izdaju privremena odobrenja za sredstva za zaštitu bilja koja sadržavaju aktivne tvari za biološku kontrolu dok je njihova procjena još u tijeku i uspostaviti ubrzani postupak za njihovo odobravanje.

Nadalje, Europskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA) trebat će dodatni resursi kako bi se ubrzali postupci procjene rizika i kako bi ona i dalje bila središnja točka za pružanje pravodobnih, transparentnih i neovisnih znanstvenih savjeta. To će olakšati pristup inovativnih sredstava za zaštitu bilja tržištu EU-a i zajamčiti visoku razinu zaštite zdravlja potrošača i okoliša.

Zdravo tlo uvijek će biti temelj za poljoprivredu. Međutim, europska tla pod pritiskom su zbog čimbenika kao što su klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, onečišćenje i, u nekim slučajevima, neodrživo upravljanje tлом. Komisija će zbog toga poticati i podupirati poljoprivredne prakse kojima se oporavlja, održava ili poboljšava zdravlje tla. Nužno je kontinuirano podupirati ekološki uzgoj, ali i dodatno poticati druge integrirane pristupe. U tom pogledu treba uspostaviti neovisne i **pouzdanе usluge savjetovanja** kako bi poljoprivrednici dobili najkorisnije savjete za svoje tlo i proizvodnju.

Poljoprivreda uvelike **ovisi o vodi** i zahtijeva stabilnu i sigurnu opskrbu kako bi se osiguralo zdravlje i dobrobit usjeva, stoke i svih oblika života. Međutim, voda podliježe određenim problemima, uključujući zahvaćanje i onečišćenje povezano s poljoprivredom. Stanovništvo EU-a sve je češće izloženo **nestašici vode**, koju dodatno pogoršavaju klimatske promjene. Nepovoljni vremenski uvjeti uzrokovani klimatskim promjenama predstavljaju velik rizik za proizvodnju usjeva, posebno u južnoj Europi³². Komisija će uskoro predstaviti **strategiju za otpornost vodoopskrbe**, koja će sadržavati Komisijin odgovor na hitnu potrebu za učinkovitijim korištenjem vode, smanjenjem onečišćenja vode i rješavanjem problema povezanih s prekomjernim zahvaćanjem vodnih resursa.

Posebno treba voditi računa o boljem **upravljanju hranjivim tvarima na razini poljoprivrednih gospodarstava** i povećanju kružnosti hranjivih tvari. Najprije se treba posvetiti rješavanju problema žarišnih točaka onečišćenja hranjivim tvarima i promicanju integriranih teritorijalnih pristupa. Među najvažnijim je mjerama u tom pogledu upravljanje i kontrola hranjivih tvari iz stočarstva kako bi se ograničili negativni vanjski učinci, podržala ekstenzifikacija u regijama s visokim koncentracijama stoke i promicala kružnost, koja može pomoći u smanjenju upotrebe sintetičkih gnojiva. **Evaluacija**

³² Europska agencija za okoliš, *Europska procjena klimatskih rizika*, 2024.

Direktive o nitratima koja se očekuje krajem 2025. pružit će dodatne dokaze za raspravu o tom pitanju.

3.4. Vrijednost hrane i poticanje pravednih životnih i radnih uvjeta u dinamičnim ruralnim područjima

Hrana povezuje ljude iz raznih područja i regija. Povezuje poljoprivrednike s potrošačima i urbana središta sa stanovnicima ruralnih područja. Poljoprivreda, ribarstvo i proizvodnja hrane osnažuju zajednice u ruralnim i obalnim područjima i potiču gospodarsku aktivnost. Dinamična ruralna područja omogućuju proizvodnju kvalitetne hrane, koja pak doprinosi gospodarstvu tih područja. Budućnost europske poljoprivrede ovisit će o jačanju tih veza između hrane i područja te revitalizaciji ruralnih područja.

Pravedni životni i radni uvjeti u europskim ruralnim i obalnim područjima

Demografski izazovi, osobito starenje stanovništva i depopulacija, u kombinaciji sa **slabom generacijskom obnovom**, dovode do smanjenja radno sposobnog stanovništva u većini ruralnih i velikom broju obalnih područja u Uniji.

Zbog geopolitičkih napetosti ruralna područja u istočnim pograničnim regijama EU-a na koje najviše utječe agresivni rat Rusije protiv Ukrajine posebno su osjetljiva i izložena te im je potrebna posebna potpora. Socioekonomski pad i sve veća depopulacija ondje će imati dodatne posljedice za sigurnost, a ta uglavnom ruralna područja od strateške su važnosti i za sigurnost EU-a.

Osim pristupa zemljištu i kapitalu, preduvjeti za vitalnost ruralnih područja i privlačenje nove radne snage u prehrambeni sektor uključuju dostupnost boljeg obrazovanja, kvalitetnih radnih mjesta i mogućnosti za razvoj karijere, bolju mobilnost, osnovne zdravstvene usluge i povezanost. Proizvodnja hrane i hrane za životinje u EU-u ovisi i o radnicima na poljoprivrednim gospodarstvima, koji nerijetko dolaze iz drugih država članica EU-a ili iz trećih zemalja i prečesto rade u nesigurnim uvjetima. To pitanje treba proaktivno rješavati i više uzeti u obzir u javnim politikama. U tom kontekstu socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje imaju važnu ulogu, u skladu s nacionalnim pravom i tradicijama.

Bavljenje poljoprivredom ispunjava, ali to je i vrlo zahtjevno zanimanje, koje je često obilježeno nedostatkom ravnoteže između poslovnog i privatnog života te izolacijom i usamljenošću, što utječe na **mentalno zdravlje**. Stope samoubojstava među poljoprivrednicima u nekim su državama članicama 20 % više od nacionalnog prosjeka³³. Savjetodavne usluge za poljoprivredna gospodarstva u okviru ZPP-a mogu biti vrlo korisne za osvještavanje o mentalnom zdravlju i nesrećama na radu pružanjem konkretnih savjeta poljoprivrednicima. Na primjer, irski Teagasc provodi brojne aktivnosti usmjerene na mentalno zdravlje i informiranje poljoprivrednika³⁴.

I neke druge politike osim ZPP-a, uključujući kohezijsku politiku, znatno utječu na ruralna područja i doprinose socijalnoj, gospodarskoj i teritorijalnoj koheziji u Europi. Doprinos kohezijske politike gospodarskoj diversifikaciji te pružanju infrastrukturnih i povezanih usluga može pomoći ruralnim područjima da ostanu privlačna mjesta za život poljoprivrednika, njihovih obitelji i drugih stanovnika, kao i potaknuti turizam. Poljoprivrednici mogu ostvariti dodatni prihod baveći se agroturizmom.

³³ Europska komisija (2023.), *Komunikacija o sveobuhvatnom pristupu mentalnom zdravlju*, COM(2023) 298 final.

³⁴ Teagasc & Mental Health Ireland, [Sowing Seeds of Support: Positive Mental Health Guidance for the Farming Community](#) (Sjeme potpore: smjernice za pozitivno mentalno zdravlje za poljoprivrednu zajednicu), 2024.

Za učinkovitu potporu i konkretan učinak u ruralnim područjima moraju se dodatno povećati sinergije i komplementarnosti. Bolja koordinacija instrumenata financiranja sa sektorskim politikama može doprinijeti razvoju ruralnih područja integriranim planiranjem i provedbom.

Komisija će 2025. pokrenuti **ažurirani akcijski plan EU-a za ruralna područja**, koji će se dopuniti projektima, inicijativama i mjerama u okviru brojnih politika EU-a u skladu s novim prioritetima europske politike za razdoblje nakon 2027. **Načelo procjene učinka na ruralna područja**, uključujući procjene teritorijalnog učinka, više će se provoditi i izdvojiti će se dostatni resursi na razini EU-a. Osim toga, **pakt za ruralna područja**³⁵, pokrenut 2021. kao okvir za suradnju s dionicima, dodatno će se ojačati kao instrument za dijalog i sudjelovanje civilnog društva i ruralnih zajednica kako bi se poduprla provedba i rasprave o politikama. Komisija će poduzeti i daljnje mjere za **suzbijanje ciljanog širenja dezinformacija** u ruralnim područjima.

Nadalje, velik je potencijal kružnog gospodarstva, osobito biogospodarstva, za razvoj gospodarstva ruralnih područja. U dugoročnoj viziji za ruralna područja³⁶ Komisija je procijenila da će daljnji razvoj biogospodarstva dovesti do otvaranja 400 000 novih radnih mjesta za visokokvalificirane radnike do 2035. i do 700 000 radnih mjesta do 2050., uglavnom u ruralnim područjima.

Dodatno će se ojačati participativni alati za lokalni razvoj koji su se pokazali učinkovitima, kao što su **LEADER (lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) i drugi oblici suradnje, na primjer pametna sela**. Koncept **funkcionalnih ruralnih područja** dodatno će se razraditi kako bi usluge bile dostupne i cjenovno pristupačne stanovnicima ruralnih područja, u skladu s obvezom Komisije da svim europskim građanima zajamči „pravo ostanka”. To se odnosi na sva ruralna područja, ali i na udaljena područja i ona koja nemaju neposredan pristup uslugama koje nude gradovi. Mali i srednji gradovi imaju važnu ulogu u pružanju pristupa uslugama i infrastrukturi.

Najudaljenije regije imaju posebne značajke koje zahtijevaju posebnu i ciljanu potporu. Komisija potvrđuje važnost programa POSEI za potporu poljoprivrednicima u najudaljenijim regijama. Rezultati evaluacije koja je u tijeku uzet će se u obzir u promišljanju o tome kako programom POSEI zajamčiti dugoročnu budućnost poljoprivrednog sektora u najudaljenijim regijama te dodatno doprinijeti njihovoj sigurnosti opskrbe hranom i prehrabenoj neovisnosti, konkurentnosti i otpornosti.

Kako bi potaknula više žena da se bave poljoprivredom i omogućila razmjenu iskustava, Komisija će uspostaviti platformu za **žene u poljoprivredi**, koja će povećati sudjelovanje žena i jednake mogućnosti u poljoprivrednom sektoru na temelju mjera koje su predložili članovi platforme. Poslužit će i kao forum za raspravu i razmjenu primjera dobre prakse.

Vrijednost hrane: ponovna uspostava ključne veze između poljoprivrede, područja i hrane te iskorištavanje potencijala inovacija

U posljednjih nekoliko desetljeća promijenio se odnos potrošača prema hrani. Hrana se sve više prerađuje, prehrambene navike mijenjaju se, a lanci opskrbe dulji su i složeniji. Osim toga, cjenovna pristupačnost hrane i dalje je velik problem, posebno za kućanstva s

³⁵ [Početna stranica platforme pakta za ruralna područja | Platforma zajednice pakta za ruralna područja.](#)

³⁶ Europska komisija (2021.), [Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a – Do 2040. ostvariti jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja.](#) COM(2021) 345 final.

niskim prihodima. Iako je povezanost poljoprivrede, hrane i područja oslabjela, prilike za taj sektor javljaju se s novim društvenim očekivanjima u pogledu hrane. **Stoga je vrlo važno vratiti se „korijenima” i ponovno uspostaviti vezu između hrane, područja, sezonalnosti, kulture i lokalnih tradicija.**

Potrošači imaju važnu ulogu u tranziciji. Poljoprivrednici i ribari prisiljeni su poboljšati svoju okolišnu učinkovitost, ali tržišta ne nagrađuju ostvareni napredak i ne potiču daljnje održive prakse.

Potrošačima je potreban pristup pouzdanim informacijama na temelju kojih će donositi odluke. Komisija će nastaviti izvršavati propise EU-a o zaštiti potrošača kako bi spriječila nepoštene poslovne prakse. Kako bi potrošači dobili informacije koje su im potrebne za donošenje održivih odluka, potrebno je riješiti problem zavaravajućih tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš i nepouzdanih oznaka održivosti.

Hrana je neizostavan dio svake rasprave o budućnosti poljoprivrede i proizvodnje hrane u Europi. Međutim, kao što pokazuje iskustvo, to je i **osjetljivo** pitanje na koje utječu društvene i kulturne tradicije. U ovom se poglavlju utvrđuju područja u kojima **djelovanje Unije može donijeti dodanu vrijednost** a da se pritom ne zadire u nacionalne i regionalne nadležnosti u području zdravstvene politike i slobodu izbora.

Lokalna tijela često su u dobrom položaju da predvode oblikovanje povoljnog prehrambenog okruženja inicijativama pod vodstvom zajednice, uključujući vijeća za hranu, koja potiču dijalog o tome kako poboljšati cjenovnu pristupačnost i dostupnost zdrave i visokokvalitetne hrane. Komisija će promicati takve inicijative na nacionalnoj i regionalnoj odnosno lokalnoj razini i olakšati daljnju razmjenu primjera dobre prakse među državama članicama. Unija može taj dijalog i interakciju dovesti na razinu EU-a.

Stoga će **Komisija svake godine održati dijalog o hrani** s akterima prehrambenog sustava, uključujući potrošače, primarne proizvođače, industriju, trgovce na malo, javna tijela i civilno društvo. Taj će dijalog služiti kao forum za raspravu o hitnim pitanjima kao što su reformulacija hrane, prikupljanje podataka o unosu hrane i cjenovna pristupačnost hrane. Komisija će tom dijalogu doprinijeti pokretanjem studije o učinku konzumacije takozvane „ultrapreradene hrane”.

U tom bi kontekstu u okviru **dijaloga o hrani** trebalo promicati razmjenu primjera dobre prakse i pratiti kako se problem prehrambenog siromaštva rješava u državama članicama s pomoću instrumenata EU-a i nacionalnih instrumenata, uključujući socijalne politike, programe u školama i bonove za hranu za najugroženija kućanstva.

Osim toga, Komisija će predstaviti zakonodavni prijedlog za jačanje uloge **javne nabave**. U okviru javne nabave trebalo bi primijeniti pristup „najbolje vrijednosti” kako bi se nagradila nastojanja europskih poljoprivrednika, prehrambene industrije i pružatelja usluga da povećaju kvalitetu i održivost, a malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi) trebalo bi dati priliku da sudjeluju u takvim aktivnostima. Na taj bi se način mogla potaknuti konzumacija lokalnih i sezonskih proizvoda te hrane proizvedene u skladu s visokim okolišnim i socijalnim standardima, uključujući ekološke proizvode i hranu koja dolazi iz kraćih lanaca opskrbe. U tom je pogledu razvoj **kratkih lanaca opskrbe hranom** i dalje od strateške važnosti kako bi se osigurale pravednije cijene za poljoprivrednike i ribare te bolji pristup svježim i sezonskim proizvodima za potrošače.

Nadalje, Komisija će predložiti ciljano preispitivanje uspješnog **EU-ova programa u školama** kako bi se ojačala njegova obrazovna dimenzija i kako bi ga se prilagodilo

lokalnim i regionalnim potrebama i tradicijama. **EU-ova politika promocije** i dalje će biti strateški instrument politike čija je svrha informirati potrošače o poljoprivrednim proizvodima te proizvodima ribarstva i akvakulture iz EU-a i sustavima kvalitete, uključujući oznaku EU-a za ekološki uzgoj. Komisija će u vezi s tim nastaviti raditi na promicanju upotrebe **oznaka zemljopisnog podrijetla**, koje su moćan alat s pomoću kojeg europski proizvođači mogu povećati vrijednost svojih prehrambenih proizvoda i pića, čuvati gastronomsku baštinu u državama članicama te pokrenuti rast i otvaranje radnih mjesta u ruralnim područjima u kojima se nalaze.

Doprinos prehrambene industrije ključan je za razvoj poslovnih modela kojima se jača svaki dio lanca vrijednosti i uzima u obzir dobrobit poljoprivrednika, ribara, radnika u tom sektoru i potrošača. U tom je pogledu potreban sveobuhvatan pristup kako bi se potaknula **ulaganja u konkurentnost, inovacije, otpornost i održivost u preradi, distribuciji i prodaji hrane i time otklonili postojeći nedostaci i poteškoće**. Komisija će nastaviti vrlo aktivno podupirati provedbu **EU-ova Kodeksa ponašanja za odgovorno poslovanje s hranom i postupanje na tržištu** i njezine rezultate te procijeniti je li potrebno daljnje djelovanje ako ono što je postignuto Kodeksom ponašanja nije u skladu s očekivanjima. Trebalo bi mobilizirati organizacije za potporu poslovanju kako bi se pružila bolja potpora MSP-ovima koji se bave preradom hrane i uspostavili virtualni inovacijski centri.

Europska platforma za suradnju klastera i buduća europska platforma za načine tranzicije za poljoprivredno-prehrambeni sektor mogu olakšati umrežavanje MSP-ova u tom pogledu. Ta će platforma olakšati i cjelokupnu provedbu Kodeksa ponašanja i pomoći u tranziciji poljoprivredno-prehrambenog industrijskog ekosustava.

Budući da raznolika i uravnotežena prehrana može pozitivno utjecati na dobrobit i zdravlje ljudi, važno je u suradnji s državama članicama unaprijediti praćenje učinaka određenih praksi oglašavanja hrane i njezina stavljanja na tržište. Posebno bi trebalo istražiti učinak na zdravlje i dobrobit najranjivijih skupina potrošača, kao što su djeca.

Pojavile su se **inovativne tehnologije**, među ostalim u području prehrambene tehnologije, biotehnologije i bioproizvodnje. Europa mora nastaviti predvoditi inovacije u području tih novih tehnologija kako bi taj sektor ostao konkurentan i kako bi EU ostao svjetski predvodnik u inovacijama u području hrane. S druge strane, određene inovacije u području hrane ponekad se smatraju prijetnjom europskim tradicijama i kulturi. **Pojačan dijalog** i bolja informiranost o tom pitanju potrebni su kako bi se te inovacije mogle ocijeniti na uključiv način kojim se uzimaju u obzir i socijalni, etički, gospodarski, okolišni i kulturni aspekti inovacija u području hrane.

Naposljetku, nova društvena očekivanja u pogledu hrane određuju ponašanje potrošača, posebno kad je riječ o dobrobiti životinja i podrijetlu proizvoda. To poljoprivrednicima može otvoriti nove mogućnosti ako im se pruži odgovarajuća potpora. Komisija će u tu svrhu blisko surađivati s poljoprivrednicima, akterima u prehrambenom lancu i civilnim društvom te na temelju toga **predstaviti prijedloge o reviziji postojećeg zakonodavstva o dobrobiti životinja**, u okviru koje će se obvezati na postupno ukidanje upotrebe kaveza. U reviziji će se uzeti u obzir najnoviji znanstveni dokazi, kao i socioekonomski učinak na poljoprivrednike i poljoprivredno-prehrambeni lanac, te će se osigurati potpora i odgovarajuća prijelazna razdoblja i načini tranzicije za pojedine vrste. Komisija će, kako bi ispunila društvena očekivanja, razmisliti o uvođenju odgovarajućih oznaka u vezi s **dobrobiti životinja**.

Osim toga, u nadolazećim godinama ključni je prioritet nastaviti raditi na smanjenju **gubitka i rasipanja hrane**. Smanjenje i vrednovanje gubitka i rasipanja hrane neće samo koristiti građanima EU-a, poljoprivrednicima i svim ostalim akterima u lancu opskrbe hranom već će i povećati održivost prehrambenog sustava EU-a i time doprinijeti učinkovitijem korištenju resursa i sigurnosti opskrbe hranom.

4. STVARANJE POTICAJNOG OKRUŽENJA: ISTRAŽIVANJE, INOVACIJE, ZNANJE I VJEŠTINE U SREDIŠTU EUROPSKOG POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG GOSPODARSTVA

Digitalizacija kao pokretač tranzicije

Digitalna tranzicija odvija se brže nego ikad i može pomoći u brzom poboljšanju gospodarskih rezultata, otpornosti i održivosti poljoprivrednih gospodarstava. Napredne digitalne tehnologije, uključujući **umjetnu inteligenciju**, u kombinaciji s podacima s interneta stvari i drugih izvora, mogu znatno poboljšati poslovanje, potaknuti inovacije te donijeti velike promjene u načinu na koji proizvodimo hranu, vodeći računa o okolišu, klimi i ljudima. Međutim, u poljoprivredi i drugim dijelovima prehrambenog sustava digitalni alati sporije se uvode. Poljoprivrednici ne iskorištavaju u potpunosti val digitalizacije, među ostalim zato što smatraju da ona podrazumijeva visoke troškove, jer im nedostaju digitalne vještine ili nemaju povjerenja, jer ne postoje prilagođena rješenja ili jer imaju probleme s povezivnošću.

Prioritet je osigurati povezivost u ruralnim područjima, posebno u onima udaljenima, i iskoristiti mogućnosti koje pružaju alternativna rješenja za povezivost i računalstvo na rubu mreže. Važno je i ulagati u poticajno okruženje, na primjer u **cjeloživotno osposobljavanje u području digitalnih vještina i savjetovanje**, te **poticati testiranje i primjenu**, među ostalim u okviru zajedničkih aktivnosti (npr. preko zadruga). Potrebno je dodatno integrirati i uskladiti **digitalne sustave** u okviru kojih poljoprivrednici, drugi akteri u prehrambenom sustavu i države članice prikupljaju podatke. Komisija će primjenjivati načelo „**prikupiti jednom, koristiti više puta**”, čime će se smanjiti teret izvješćivanja za poljoprivrednike u okviru postojećih inicijativa na razini EU-a koje se već razvijaju, kao što je zajednički europski prostor za poljoprivredne podatke.

Komisija će na te izazove odgovoriti **pokretanjem digitalne strategije EU-a za poljoprivredu**, koja će omogućiti prelazak na poljoprivredni i prehrambeni sektor koji je spreman za digitalizaciju i usmjeren na budućnost, pazeći da se izbjegn timer moguće zamke³⁷.

Znanje, istraživanje i inovacije kao katalizatori promjena

Nova **znanja i inovacije moraju brže doprijeti do više poljoprivrednika i drugih aktera u prehrambenom sustavu**, a inovativna rješenja moraju biti konkretno primjenjiva na poljoprivrednim gospodarstvima i na licu mjesta. Ali ne počinjemo od nule. Misija za tlo u okviru programa Obzor Europa podupire poljoprivrednike u prelasku na održivu praksu korištenja tla kombinacijom istraživanja i inovacija te testiranja i

³⁷ Barabanova, Y. i Krzysztofowicz, M., [Digital Transition: Long-term Implications for EU Farmers and Rural Communities](#) (Digitalna tranzicija: dugoročne posljedice za poljoprivrednike i ruralne zajednice EU-a), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2023., doi:10.2760/286916, JRC134571.

eksperimentiranja na licu mjesta, što bi trebalo nastaviti kako bi se do 2050. postiglo zdravo tlo u EU-u.

Inovacije napreduju i trebalo bi ih prigrliti. Na primjer, testiranje regulatornih inicijativa, novih tehnologija ili poslovnih modela u **izoliranim okruženjima** (npr. za digitalne alate u poljoprivredi) **prije njihova uvođenja i javna nabava inovativnih rješenja** pomoći će u uklanjanju prepreka za više inovacija prilagođenih poljoprivrednicima.

Kako bi se ostvarili rezultati prilagođeni potrebama poljoprivrednika, trebalo bi unaprijediti **zajedničko stvaranje** znanja i inovacija na lokalnim mjestima za eksperimentiranje na poljoprivrednim gospodarstvima s poljoprivrednicima, znanstvenicima, inovatorima i poduzećima, na primjer u živim laboratorijima.

Za učinkovito usmjeravanje ulaganja, usklađivanje budućih prioriteta sa znanstvenim postignućima i iskorištavanje novih prilika bit će nužno razviti **novi strateški pristup EU-a istraživanju i inovacijama radi povećanja konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja**.

U okviru tih nastojanja nužno je dalje jačati postojeća javno-javna i javno-privatna partnerstava u području istraživanja i inovacija te razmotriti uspostavu novih radi udruživanja resursa, talenata i istraživačkih infrastruktura. Za to je ključna pojačana suradnja sa Stalnim odborom za istraživanja u poljoprivredi (SCAR). **Jačanje međunarodnih partnerstava i suradnje s međunarodnim organizacijama** kao što su FAO, WOA, CGIAR i OECD doprinijet će pronalaženju inovativnih odgovora na globalne izazove i Programu održivog razvoja do 2030.

Inovacije u oplemenjivanju bilja, uključujući upotrebu biotehnoloških alata kao što su nove genomske tehnike, nužne su da bi se ubrzao razvoj sorti otpornih na klimatske promjene koje štede resurse, hranjive su i imaju visok prinos i doprinijelo sigurnosti opskrbe hranom i prehrambenoj neovisnosti u EU-u. Nove genomske tehnike mogu proizvesti i mikroorganizme koji pozitivno utječu na poljoprivrednu proizvodnju, na primjer smanjenjem potrebe za sintetičkim gnojivima.

Potreban je poticajan regulatorni okvir EU-a kako bi se iskoristile prednosti tih inovacija. Time se osiguravaju i jednaki uvjeti u odnosu na sve veći broj trećih zemalja koje su u postupku prilagodbe svojeg zakonodavstva ili su to već učinile. Stoga je posebno važno dovršiti zakonodavni postupak za Komisijin prijedlog o novim genomskim tehnikama i brzo provesti zakonodavstvo. Komisija će blisko surađivati s Vijećem i Europskim parlamentom kako bi se što prije postigao kompromis usmjeren na budućnost.

Jačanje sustava znanja i inovacija u poljoprivredi i potpora savjetovanju

Nova znanja i inovacije iz programa EU-a za istraživanje i inovacije moraju biti široko dostupni i primjenjivati se u praksi. Države članice trebaju intenzivno raditi na **jačanju sustava znanja i inovacija u poljoprivredi** (AKIS) i uskladiti resurse s brojnim potrebama u tom sektoru, osobito potrebom da se poljoprivrednicima pruži bolja potpora u prelasku na održivost. U tu će svrhu ZPP i dalje čvrsto podupirati provedbu strategija u okviru AKIS-a, a temelj će biti Europsko partnerstvo za inovacije (EIP) AGRI. Promicat će i daljnje mjere za jačanje uloge **neovisnih i kompetentnih savjetnika** te razvoj **privlačnih prilika za osposobljavanje** koje su prilagođene potrebama poljoprivrednika tijekom cijelog radnog vijeka, a posebno **promjenjivoj potražnji za vještinama** nove generacije poljoprivrednika i njihovu profesionalnom razvoju.

Za privlačenje nove generacije talentiranih poljoprivrednika poduzetnika i izgradnju konkurentnog, održivog i otpornog poljoprivrednog i prehrambenog sustava bit će potrebno riješiti problem **nedostatka i neusklađenosti vještina** u poljoprivrednom

sektoru predviđanjem i namjenskim ulaganjima u visokokvalitetno osposobljavanje i savjetovanje. Predstojeća **unija vještina** pružit će novi poticaj strateški usmjerenijem pristupu uključivom cjeloživotnom učenju i razvoju vještina u poljoprivredi te učinkovitom iskorištavanju raspoloživih alata kako bi poljoprivreda bila privlačan i isplativ profesionalni izbor.

5. ZAKLJUČAK

Komisija u ovoj Komunikaciji promišlja o budućnosti poljoprivrede i hrane u Europi. Europski poljoprivredno-prehrambeni sektor ima brojne prednosti i predvodnik je u području zdravlja, sigurnosti, kvalitete, održivosti i inovacija u proizvodnji hrane. Moramo iskoristiti te prednosti. Međutim, u aktualnom geopolitičkom kontekstu Unija **mora odlučnije odgovoriti** na izazove s kojima se suočavaju poljoprivrednici, ribari, drugi akteri iz ruralnih područja i poljoprivredno-prehrambeni sektor i pripremiti se za budućnost uz **čvršći odgovor politike usmjeren na našu stratešku autonomiju i prehrambenu neovisnost**, a usporedno s tim ostvariti ciljeve zaštite prirode i dekarbonizacije. Taj odgovor politike dio je **zajedničke vizije koja će usmjeravati rad Komisije tijekom cijelog mandata** u svim područjima politike koja utječu na poljoprivredu i hranu.

Ta vizija ne može se ostvariti djelovanjem samo na razini EU-a. Za to je potrebno da nove generacije poljoprivrednika, subjekata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, informiranih potrošača i ruralnih zajednica preuzmu odgovornost kao poduzetnici, čuvari ruralnih područja i pokretači promjena. Potreban je pojačani dijalog na svim razinama upravljanja, s institucijama EU-a, nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima te s našim međunarodnim partnerima.

Stoga se taj dijalog pokreće ovom Komunikacijom kako bi se dopunila Komisijina promišljanja o daljnjem radu na četiri prioritetna područja i preduvjetima za njihovo ostvarenje. Mnoge teme o kojima je riječ u Komunikaciji, posebno neki aspekti povezani s hranom, stočarstvom i budućnošću ZPP-a, osjetljive su i o njima se teško postiže konsenzus u društvu. Tim su ključnim pitanjima posvećena zasebna područja rada kako bi se pronašla rješenja u bliskoj suradnji s relevantnim dionicima i oblikovateljima politika. Iskustvo pokazuje da se univerzalna rješenja ne mogu primijeniti na tako raznolik sektor i da je u strateškom dijalogu utvrđena potreba za teritorijalnim i prilagođenim odgovorom.

Komisija poziva Europski parlament, Vijeće, Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija, socijalne partnere i sve dionike da aktivno doprinose razvoju i provedbi inicijativa iz ove Komunikacije.